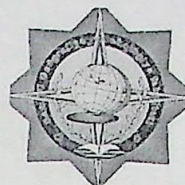

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI
Sharof Rashidov nomidagi
SAMARAQAND DAVLAT
UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi:

№ BD-60530400.

2022 yil "23" 08

"TASDIQLAYMAN"

SamDU rektori:

R.I.Xalmuradov

2022 yil "23" 08

UMUMIY YER BILIMI

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	500 000 – Tabiiy fanlar, matematika va statistika
Ta'lim sohasi:	530 000- Fizikaga oid fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60530400 – Geografiya

Samarqand-2022

Fan/modul kodi 1-sem.UEB1112 2-sem.UEB1212		O'quv yili 2022-2023	Semestr 1-2	ECTS – Kreditlar 1-semestr – 6 2-semestr – 6 Jami: 12	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami (soat)	
	Umumiy yer bilimi	90/90	180	360	
2.	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga geografik qobiqning rivojlanishi, tuzilishi, bo'linishi, tarkibiy qismlari va ularning o'zaro ta'sirini o'rgatish, Yer haqida umumiy va dastlabki tabiiy geografik bilimlarni, Yerning yadrosi, mantiyasi, litosfera, atmosfera, gidrosfera, biosfera haqida umumiy ma'lumotlar va ularda ro'y beradigan hodisalar, ularning xususiyatlari haqida bilimlar berishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi – talabalarga umumiy tabiiy geografik qonuniyatlar, ularning mohiyati, geografik qobiqning tuzilishi, tarkibiy qismlari, litosfera, atmosfera, gidrosfera va biosfera hamda ularning xususiyatlari, geografik qobiqning hududiy tabaqalanishi, inson va tabiat munosabatlarining geografik asoslarini o'rgatish va ularda tabiatdan foydalanishda geografik bilimlarni qo'llay olish bo'yicha malaka va tajriba hosil qilishdan iborat.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p style="text-align: center;">III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p style="text-align: center;">1- BO'LIM</p> <p>1-mavzu. "Umumiy yer bilimi" fanining predmeti va vazifalari. "Umumiy yer bilimi" fanining tadqiqot ob'ekti, predmeti. Fanning maqsadi va vazifalari, qisqacha rivojlanish tarixi. O'quv fanining boshqa tabiiy fanlar bilan bog'liqligi. Geografik qobiq, xususiyatlari va qonuniyatlari.</p> <p>2-mavzu. Geografiya fanining rivojlanishini asosiy bosqichlari va davrlashtirish masalalari</p> <p>Ilk geografik bilim kurtaklarining paydo bo'lishi. Antik davrda geografiyaning rivojlanishi. "Umumiy yer bilimi" g'oyalarining Aristotel, Eratosfen, Ptolemey, Strabon ishlarida rivojlantirilishi. Geografiya fanining o'rtasrlarda rivojlanishi. Mazkur davrda geografiya fanining Sharq mamlakatlarida rivojlanishi (Xorazmiy, Farg'oniy, Beruniy, Ibn Sino, Bobur va boshqalar). Buyuk geografik kashfiyotlarning geografiya fanining rivojlanishidagi ahamiyati. XIX asrda ilmiy geografiyaning rivojlanishi. Geografiya fanining hozirgi paytda rivojlanishi. Geografik qobiq, biosfera, geografik muhit ta'limotlarining yaratilishi. O'zbekistonda tabiiy geografiya fanining rivojlanishi.</p>				

3-mavzu. Buyuk geografik kashfiyotlar davri

Buyuk geografik kashfiyotlarning boshlanishi va sababarlari. Buyuk geografik kashfiyotlarning geografiya fanining rivojlanishidagi ahamiyati. Dengiz yo'llarini ochilishi. Materiklarning kashf etilishi.

4-mavzu. Umumiy yer bilimining tadqiqot usullari

Umumgeografik usullar, ekspeditsiya, tasviriy, qiyosiy, o'xshatish, tizimli, kartografik, tarixiy, aerokosmik usullar. Dala tadqiqot, laboratoriya, geokimyoviy, geofizik, geografik axborot tizimlari (GAT), modellashtirish, matematik usullar.

5-mavzu. Koinot, Quyosh sistemasi va Yer

Koinot haqida asosiy tushunchalar: Olam, Metagalaktika, Galaktika, yulduzlar. Quyosh sistemasi va uning tuzilishi. Osmon jismlari va ularning turlari. Quyosh, sayyoralar, asteroidlar, meteorlar, meteoritlar, kometalar. Yerga fazoning ta'siri. Magnitosfera.

6-mavzu. Sayyoralar

Sayyoralar. Sayyoralarning Quyosh sistemasida joylashuvi. Sayyoralarning shakli va o'lchamlari. Tarkibi va tuzilishi.

7-mavzu. Yerning shakli va o'lchamlari

Ellipsoid yuza. Sathiy va Yerning tabiiy yuzalari. Geoid tushunchasi. Yerning shakli va harakatlari. Yerning o'z o'qi va Quyosh atrofida aylanishining geografik oqibatlari.

8-mavzu. Geografik qobiq tarkibi va tuzilishi

Geografik qobiqning tarkibi: litosfera, gidrosfera, atmosfera, biosfera. Geografik qobiqning umumiy tavsifi va asosiy xususiyatlari: moddalarning xilma-xilligi; nomuvozanatligi: tarkibining doimo murakkablashib borishi va h.k. Geografik qobiqdagi moddalarning kimyoviy va fizik xossalari. Geografik qobiqning tarkibiy qismlari.

9-mavzu. Geografik qobiqning umumiy xususiyati va qonuniyatlari

Geografik qobiqning bir butunligi, modda va energiya almashinuvi, zonallik va azonallik, davriy va nodavriy hodisalar.

10-mavzu. Geografik qobiqning rivojlanishi

Rivojlanish manbalari. Geosferalarning vujudga kelishi va rivojlanishi. Geografik qobiq tarkiblarining rivojlanishi (litosfera, gidrosfera, atmosfera, biosfera). Geografik qobiq rivojlanishining asosiy bosqichlari. Yerdagi hayotning paydo bo'lishi. Geografik qobiqning to'rtlamchi davrda rivojlanishi. Yer yuzasi tabiati rivojlanishining asosiy qonuniyatlari.

11-mavzu. Litosfera

Yer po'sti. Yer po'stining tarkibi. Yer po'sti tuzilishining asosiy xususiyatlari. Yerning ichki tuzilishi. Litosfera plitalari, ularning harakati. Umumsayyoraviy relef shakllarining joylanishi.

12-mavzu. Asosiy tog' bo'lish bosqichlari.

Geoxronologik jadval. Asosiy tog' bo'lish bosqichlari. Baykal, kaledon, gersin, mezozoy, alp. Platformalar, geosinklinallar, qalqonlar, plitalar.

13-mavzu.Yer yuzasining asosiy relef shakllari.

Yer yuzasi tuzilishning asosiy xususiyatlari. Yer yuzasida quruqlik va suvlikning taqsimlanishi. Qit'a va materik tushunchasi. Materiklar, orollar, yarim orollar. Relif hosil qiluvchi asosiy jarayonlar. Endogen (ichki) va ekogen (tashqi) kuchlar tushunchalari. Quruqlik yuzasidagi asosiy relef shakllari – tekislik, pasttekislik, adirlar, qirlar, platolar, tog' tizmalari, tog'lik va yassi tog'lik. Tog'liklarning paydo bo'lishi va balandligiga ko'ra turlari. Cho'kma va botiqlar. Gipsografik egri chiziq.

14-mavzu.Gidrosfera

Gidrosfera haqida umumiy tushuncha. Uning tarkibiy qismlari. Suvning tabiatda paydo bo'lishi. Suvning yer yuzida taqsimlanishi. Suvning aylanma harakati, katta va kichik aylanma harakatlar.

15-mavzu.Dunyo okeani va uning tarkibiy qismlari

Dunyo okeani va uning tarkibiy qismlari, dengizlar, bo'g'izlar, qo'ltiqlar. Okean suvining xususiyatlari: harorati, sho'rliigi, zichligi, tiniqligi, bosimi. Suvning harakatlari, oqimlar. Okean tubi relefi. Suvosti tog' tizmalari, soylik (kotlovina) lar, suvosti cho'kmalari(novlar). Batigrafik egri chiziq.

16-mavzu.Quruqlikdagi suvlar: yer usti suvlari

Yer usti suvlari. Daryolar va ularning ishi. Ko'llar va ularning turlari, tarqalishi. Xionosfera. Qor chizig'i. Muzliklar va ularning ishi. Muzloqlar. Botqoqliklar.

17-mavzu.Quruqlikdagi suvlar: yer osti suvlari

Yer osti suvlari, ularning turlari va tarqalishi. Mineral va termal suvlar.

Artezian suvlari. To'yinish manbalari. Yer yuzasiga ta'siri.

18-mavzu.Atmosfera

Atmosfera tushunchasi. Atmosferaning tarkibi. Atmosfera qatlamlari – troposfera, stratosfera, mezosfera, termosfera (ionosfera), ekzosfera, ozon qatlami. Quyosh radiatsiyasining kelishi va taqsimlanishi. Havo harorati va uning dinamikasi.

19-mavzu.Atmosfera harakatlari

Havo bosimi. Barik relef. Past va yuqori bosim markazlari, siklon va antitsiklon tushunchalari. Havo massalari va frontlari. Havo massalarining harakat turlari. Shamollar, uning turlari, mahalliy va sayyoraviy shamollar.

2-BO'LIM

20-mavzu.Atmosferadagi namlik.

Bug'lanish. Namlik. Nisbiy va mutloq namlik. Bulutlar, ularning turlari. Yog'inlar – yomg'ir, qor, do'l, shudring, tuman.

21-mavzu.Ob-havo va iqlim

Ob-havo haqida tushuncha. Ob-havo va uning elementlari. O'rganish usullari. Atmosfera bosimi va mintaqalari. Iqlim. Iqlim hosil qiluvchi omillar va

jarayonlar. Iqlimning vertikal va gorizontaal o'zgarishlari.

22-mavzu. Iqlim mintaqalari va tiplari

Iqlim haqida tushuncha. Quyosh radiatsiyasi va uning yer yuzasida taqsimlanishi. Iqlim tiplari. Kontinental, dengiz, oraliq va musson iqlimlar, ularning o'ziga xos xususiyatlari. Yer shari iqlim mintaqalari va issiqlik mintaqalari.

23-mavzu. Biosfera

Biosfera va uning tuzilishi. Yerdagi hayotning paydo bo'lishi. Biosfera haqida ta'limot. Hayotning tarqalish chegarasi. Organizmlarning turlari va ularning vazifasi (faoliyat). Ekologiya, ekologik holat (vaziyat), tabiatni muhofaza qilish tushunchalari. Ekologik omillar (abiotik va biotik). Biotsenoz, fitotsenoz, zootsenoz, biogeotsenoz. O'simliklarning tekislik va balandliklar bo'yicha tarqalishi. Okeanlarning organik dunyosi (plankton, nekton, bentos). Biomassa.

24-mavzu. Yer shari tirik organizmlari va ularning turlari

Tirik organizmlar evolyutsiyasi. Tirik organizmlar va ularning turlari. Oddiy va murakkab organizmlar. Quruqlik organizmlari. Suvli muhit organizmlari.

25-mavzu. Yer sharining faunistik va floristik oblastlari

Yer sharida tirik organizmlarning gorizontaal va vertikal tarqalishi. Faunistik va floristik oblastlar. Oblastlar. Podoblastlar.

26-mavzu. Nurash va uning turlari

Nurash qobig'i. Pedosfera. Nurash qatlami va uning inson hayotida tutgan o'rni. Nurashning turlari, ularning yer yuzi bo'yicha tarqalishi. Nurashni vujudga keltiruvchi omillar. Tog' jinslarining umumiy fizik va kimyoviy xossalari.

27-mavzu. Geografik landshaft

Landshaft haqida tushuncha. Landshaft haqida ta'limot va qarashlar. Landshaftning morfologik birliklari. Landshaftlar dinamikasi va evolyutsiyasi. Landshaftda moddalar migratsiyasi. Tabiiy va antropogen landshaft.

28-mavzu. Geografik qobiqning gorizontaal tuzilishi. Zonallik va azonallik.

Geografik qobiqni gorizontaal yo'nalishda tabaqalanishning omillari. Yer yuzasi tuzilishining asosiy xususiyatlari, gipsografik egri chiziq. Mintaqaviy – zonal tuzilmalar. Issiqlik va iqlim mintaqalari. Zonallikni yer sharida namoyon bo'lishi. Landshaft tuzilmalari.

29-mavzu. Azonallik

Azonallik. Azonallikni vujudga keltiruvchi omillar. Zonallik qonuniyatining buzilishi. Barerlik, provinsiallik, sektorlik, dengiz va kontinental spektrlik. Landshaftlarning balandlik tabaqalanishi.

30-mavzu. Yer shari tabiat zonalari.

Tabiat komponentlari va ularning turlari. Tabiat komponentlarining zonal o'zgarishi. Yer shari tabiat zonalari va ularning geografik tarqalishi. Iqlim mintaqalari.

31-mavzu. Tuproqlar geografiyasi

Tuproq haqida tushuncha. Tuproq tarkibi va tuzilishi. Tuproq hosil qiluvchi

omillar. Tuproqning fizik va kimyoviy xususiyatlari. Tuproqlarning zonal va vertikal tabaqalanishi. O'zbekiston tuproqlari va ulardan foydalanishning ekologik jihatlari.

32-mavzu.Geografik qobiqning harakatlari va ularning turlari

Geografik qobiqning issiqlik manbalari (ichki va tashqi). Geografik qobiqqa quyosh isiqqligining kelishi. Modda va energiyaning aylanma harakati. Litosferadagi aylanma harakatlar. Mantiyada moddalar harakati, litosfera plitalari harakati. Tog' tizmalarining hosil bo'lishi. Geosinklinallarning rivojlanishi. Ko'tarilish va denudatsiya. Issiqlikning aylanma harakati. Atmosfera harakatlari. Issiqlik mashinalari. Okean va quruqlik o'rtasida issiqlikning kundalik, fasliy va yillik aylanma harakati. Suvning aylanma harakati. Okeanda oqimlarning harakati. Okeanlarda suvlarning vertikal almashinishi. Biologik va biogeokimyoviy aylanma harakatlari. Geografik qobiqdagi davriy harakatlar. Geografik qobiqning bir butunligi va yaxlitligi.

33-mavzu.Tabiiy resurslar va ularni tasniflash

Tabiiy resurs. Uning turlari va geografik taqsimlanishi. Tabiiy resurslarni tasniflash. Tabiatdan foydalanishning geografik asoslari. Tabiatni va tabiiy resurslarni muhofaza qilish va ulardan oqilona foydalanish muammolari.

34-mavzu.Jamiyat va geografik qobiq

Geografik qobiqning inson tomonidan o'zgarishi. Jamiyat va tabiatning o'zaro ta'siri. Inson-tabiatdagi yangi kuch. Geografik muhit haqida tushuncha. Hozirgi ilmiy-texnik jadallashtirish va uning geografik qobiqqa ta'siri. Issiqlik oqimlarini boshqarishning asoslari.

35-mavzu.Geografik bashorat

Bashorat (prognoz) qilish tamoyilari va metodlari geografik bashorat va kartografiya. Tabiiy geografik bashorat, uning muddatlari va aniqligini belgilovchi omillar. Geografik modellashtirish, maqsadga dasturli yondoshuv. Geografik bashoratda geotizim va hududiy-majmualardan foydalanish.

36-mavzu.Atrof-muhit monitoringi

Monitoring haqida tushuncha. Monitoring va uning turlari. Tabiiy geografik jarayonlarni kuzatish. Monitoring muddati. Tabiiy geografik jarayonlarni boshqarish.

37-mavzu.Global va regional ekologik muammolar

Ekologik muammolar va ularni turlari. Ekologik muammolarni vujudga keltiruvchi omillar. Cho'llanish va turlari. Iqlim o'zgarishi. Atmosfera havosini ifloslanishi. Tuproq va o'simliklar degradatsiyasi. Sho'rlanish.

38-mavzu.Orol dengizi muammosi.

Orol dengizi qurishining sabablari. Orol dengizi qurishi natijasida ekosistemalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikning buzilishi, ekologik holatning keskinlashuv. Orol muammosini tabiiy, iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlar. Orol muammosiga Respublika va Xalqaro miqyosdagi e'tibor.

III. Amaliy (yoki seminar yoki laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Fanning boshqa fanlar bilan aloqadorligi chizmasi
2. Umumiy yer bilimi fanining rivojlanishini xronologik bosqichlari jadvalini tuzish
3. Buyuk geografik kashfiyotlar xaritasini chizish.
4. Quyosh sistemasi va Yer sayyorasining umumiy ta'rifiga oid jadval tuzish va o'rganish.
5. Gradus to'ri va uning elementlari, geografik koordinatalar
6. Geoxronologik jadval.
7. Yer yuzasining gipsografik va batigrafik egri chiziqlarini chizish.
8. Orollar va arxipelaglarni yozuvsiz kartaga tushirish
9. Yerning ichki tuzilishi sxemasi.
10. Yer yuzasining tektonik tuzilishi xaritasini tuzish va uning tahlili.
11. Yer po'sti va uni hosil qilgan qatlamlar sxemasi.
12. Yer yuzasi reliefi xaritasi va uning tahlili.
13. Berilgan yo'nalish bo'yicha relef profilini tuzish.
14. Okean suvining xususiyatlari: tiniqligi, sho'rliigi va harorati
15. Dunyo okeani qismlarini yozuvsiz kartaga tushirish
16. Daryolar va ko'llarni yozuvsiz kartaga tushirish
17. Atmosferani vertikal tuzilishi
18. Ob-havo elementlarini o'lchash.
19. Iqlim mintaqalarini yozuvsiz kartaga tushirish
20. Atmosfera bosimi va havo massalari.
21. Shamol guli va uni chizish
22. Yer yuzida tuproqlarning tarqalish xaritasini chizish.
23. Geografik mintaqalar va tabiat zonalari xaritasini ishlash.
24. Biosfera. Yerdahayotning paydo bo'lishi va rivojlanishi.
25. Yer shari o'simlik va hayvonot dunyosining geografik tarqalishi
26. Tabiatda modda va energiyaning aylanma harakati
27. Inson va geografik muhit.
28. Yer yuzida aholining tarqalishi. Irqlar.
29. Tabiiy resurslar va ularning tasniflash.
30. Energiya, oziq-ovqat, chuchuk suv, xom ashyo muammolari.
31. Suv resurslari, muhofazasi va ulardan samarali foydalanish masalalari.
32. Tuproqlar klassifikatsiyasi.
33. Dunyoning ekologik kartasini tahlili.
34. Tabiiy muhitni muhofaza qilish.
35. Alohida muhofaza etiladigan hududlarga ekskursiya

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Tabiiy geografik tadqiqotlarning zamonaviy metodlari
2. Geografiyaning rivojlanish bosqichlari (O'rta Osiyo misolida).
3. Olam, galaktika, Quyosh sistemasi.
4. Sayyoralar.
5. Yer sayyorasi va uning evolyusiyasi.
6. Geografik qobiq, uning tarkibi va tuzilishi.
7. Litosfera va uning tuzilishi.
8. Atmosfera va uning tuzilishi.
9. Biosfera va uning tuzilishi.
10. Gidrosfera va tarkibiy qismlari.
11. Landshaftlarning zonal va vertikal tabaqalanishi (O'rta Osiyo misolida).
12. O'rta Osiyo daryolari va ko'llari.
13. O'zbekiston suv omborlari
14. O'rta Osiyo tog' muzliklari.
15. Ob-havo elementlari.
16. Fenologik kuzatishlar olib borish.
17. Iqlim va iqlim o'zgarishi muammolari.
18. Dunyoning global muammolariga oid yangi ma'lumotlar.
19. O'z o'lkasi tuproqlari, o'simliklari va hayvonot dunyosi tavsifi.
20. O'z o'lkasining tabiiy geografik tavsifi.
21. Jamiyat va tabiatning o'zaro ta'siri
22. Alohida muhofaza etiladigan hududlar.

3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- "Umumiy yer bilimi" fanining tadqiqot ob'ekti, predmeti tadqiqot usullari; koinot, Quyosh sistemasi, Yer va uning Quyosh sistemasidagi o'rni; geografik qobiq, uning umumiy tavsifi va asosiy xususiyatlari hamda tarkibiy qismlari; litosfera, er yuzasi tuzilishning asosiy xususiyatlari; quruqlik yuzasidagi asosiy relief shakllari; gidrosfera va uning tarkibiy qismlari; okean suvining xususiyatlari va suvning harakatlari; quruqlikdagi suvlar va ularning geografik ishi; atmosfera, uning tarkibi va qatlamlari; radiatsiya balansi; havo bosimi, havo massalari va frontlari; past va yuqori bosim markazlari, siklon va antitsiklon; biosfera, hayotning tarqalish chegerasi, organizmlarning turlari; o'simliklar va tuproqlarning turlari, ularning tarqalishi; geografik qobiqning gorizontaal tuzilishi, geografik muhit va inson munosabatlarining geografik asoslariga oid nazariy qarashlar *haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi*;

- geografiya fanining rivojlanishini davrlashtirish; Yerning o'z o'qi va Quyosh atrofida aylanishi hamda ularning geografik oqibatlarini tajribada ko'rsatib bera olish; relief hosil qiluvchi asosiy jarayonlar va reliefning asosiy shakllarini ajratish; gipsografik egri chiziq va undan foydalanish; Dunyo okeanining tarkibiy qismlari va ularni xaritadan topa olish; batigrafik egri chiziq

<p>4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100</p>	<p>va undan foydalanish; qoplama muzliklar va ular hosil qilgan relef shakllarini tushuntirib bera olish; daryolar keltirgan tog' jinslarini ajrata olish; shamollar hosil qilgan relef shakllarini ajrata olish va boshqa relef shakllaridan farqlay olish; ob-havo va uning elementlarini o'lchash asboblaridan foydalana olish; ob-havo va iqlimiy jarayonlarni kuzatib borish; iqlim mintaqalari va issiqlik mintaqalarini xaritadan ko'rsata olish va tavsiflab berish; tuproq, o'simlik va hayvonot olami turlarini amalda ajrata olish; atrof-muhit monitoringi bo'yicha kuzatishlar olib borish; tabiatni va tabiiy resurslarni muhofaza qilish hamda ulardan oqilona foydalanish bo'yicha xulosalar olish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Umumiy yer bilimining tadqiqot usullarini; Yer va uning asosiy o'lchamlari: og'irligi, shakli, o'lchamlarini; Yerning o'z o'qi va Quyosh atrofida aylanishining geografik oqibatlarini; geografik qobiqning tarkibiy qismlarini; geografik qobiqning vertikal tuzilishini; asosiy tog' bo'lish bosqichlarini; relef hosil qiluvchi asosiy jarayonlarni; Dunyo okeani va uning tarkibiy qismlarini; okean suvining xususiyatlarini; shamollar, uning turlari, mahalliy va sayyoraviy shamollarni; radiatsiya balansini; atmosferadagi suv bug'i hamda nisbiy va mutloq namlikni; bulutlar, yog'inlar va ularning turlarini; ob-havo va uning elementlarini; iqlim hosil qiluvchi omillarni; iqlim mintaqalari va issiqlik mintaqalarini; tuproq va o'simliklarning tekislik va balandliklar bo'yicha tarqalishini; geografik qobiqning rivojlanishi qonuniyatlarini; tabiatni va tabiiy resurslarni muhofaza qilish hamda ulardan oqilona foydalanish muammolarini bilishi va ulardan foydalana olishi <i>malakasiga ega bo'lishi kerak</i>.
<p>4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.</p>	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: darsliklar, o'quv qo'llanmalari, O'UM, elektron manbalar, dissertatsiyalar, monografiyalar, horijiy adabiyotlar va internet ma'lumotlari; "Bumerang", "Yelpig'ich", "Aqliy xujum", "Masofaviy ta'lim", "Zanjir", "Klaster" hamda "Muammoli dars"; amaliy mashg'ulotlar jarayonida fanga tegishli bo'lgan maxsus qurilmalar, jumladan globus, relef shakllari maketi, mavzuli kartalar, chizmalar va slaydlar</p>
<p>5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.</p>	<p>VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish</p>
<p>6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.</p>	<p>Asosiy adabiyotlar: Asosiy adabiyotlar: 1. Abdunazarov O'.Q., Mirakmalov M.T., Sharipov Sh.M. Umumiy tabiiy geografiya. –Toshkent, Barkamol fayz media nashriyoti. 2018. 328 b. 2. Vahobov H. Umumiy Yer bilimi. Darslik. –Toshkent: Bilim, 2005. 3. Геренчук К.И., Боков В.А. Черванов И.Г. Общее землеведение. -М.: Высшая школа, 1984. -256 с.</p>

4. Шубаев Л.П. Умумий ер билими. –Тошкент: Ўқитувчи, 1975.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Ibragimova R., Mirakmalov M.T. Yer bilimi asoslari. –Toshkent, 2017.
2. Баратов П., Маматкулов М., Рафиқов А. Ўрта осие табиий географияси. - Тошкент.: Ўқитувчи, 2002.
3. Боков В.А., Селиверстов Ю.П., Черванов И.Г. Общее землеведение.- СПб., 1999.
4. Гадоев К., Бердиева С. Жахонгашта сайёҳ-олимлар. -Тошкент.: Ўзбекистон нашриёти, 2011.
5. Гадоев К., Бердиева. Ўзбек география фани фидойилари. -Тошкент.: Ўзбекистон нашриёти, 2015.
6. Zokirov Sh.S., Egamov B.Y. Geografiya tarixi: Erotosfendan Koshg'ariyagacha. -Toshkent, "Chashma print", 2012.
7. Зокиров Ш.С., Тошов Х.Р. География тарихи. -Бухоро, "Дурдона", 2015.
8. Zokirov Sh.S., Toshov X.R. Landshaftshunoslik. -Toshkent: Turon zamin ziyo, 2016.
9. Хикматов Ф.Х., Сирлибоева З.С., Айтбаев Д.П. Кўллар ва сув омборлари географияси, гидрологик хусусиятлари. – Toshkent: Университет, 2000.
10. Масудов Х. ва бошқ. Умумий ер билимидан лаборатория машғулоти. –Тошкент. Ўқитувчи, 1986.
11. Gulomov P.N. Inson va tabiat. Toshkent, 2009.
12. Калесник С.В. Умумий Ер билими қисқа курси. -Т.: 1966. -300 б.
5. Мильков Ф.Н. Общее землеведение. -М.: Высшая школа, 1990.
6. Савцова Т.М. Общее землеведение. -М.: Академия, 2013.
7. Goudie A. Physische Geographie. Germany, 1997.
8. World Regional Geography (This text was adapted by The Saylor Foundation under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 License without attribution as requested by the work's original creator or licensee). www.saylor.org/books.
9. Nicholas Clifford, Shaun French and Gill Valentine. Key Methods in Geography. 2010.

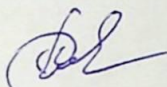
Robert E. Gabler, James F. Petersen, L. Michael Trapasso. Essentials of Physical Geography. 2007. Thomson Brooks/Cole, a part of The Thomson Corporation. Thomson, the Star logo, and Brooks/Cole are trademarks used herein under license. **Axborot manbalari (saytlar):**

10. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali.
- www.undp.uz
- www.gwpcacena.org
- www.ziyonet.uz
- www.geogr/msu.ru
- www.MGPU.ru/materials/GEOGRAPH.swf.

7.	Fan dasturi Samarqand davlat universiteti O'quv-uslubiy kengashining 2022 yil _____dagi ____-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	Fan/modul uchun mas'ullar: Eshquvvatov B.B. - SamDU Geografiya va tabiiy resurslar kafedrasida PhD katta o'qituvchisi. Do'sbekov S.K.- SamDU Geografiya va tabiiy resurslar kafedrasida assistenti.
9.	Taqrizchilar: Nazarov X.T.–SamDU Geografiya va tabiiy resurslar kafedrasida dotsenti, b.f.n. Jo'raqulov X. – SamDU Gidrometeorologiya kafedrasida dotsenti, g.f.n.

Fan dasturi Geografiya va tabiiy resurslar kafedrasining 2022 yil "29" avgustdagi № 1-son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan .

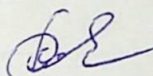
Kafedra mudiri

dots.R.I.Mamajonov.

Fanning ishchi o'quv dasturi Geografiya va tabiiy resurslar kafedrasining 2022 yil "29" avgustdagi №1-son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri

dots. Mamajonov R.I

Fanning ishchi o'quv dasturi fakultet o'quv-uslubiy kengashining 2022 yil "30" avgustdagi №1-son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Fakultet uslubiy kengashi raisi:

dots. B.Fayzullayev

Fanning ishchi o'quv dasturi Geografiya va ekologiya fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2022 yil "30"avgustdagi № 1-sonli bayonnomaga)

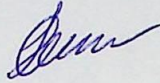
Fakultet dekani

dots. A.X.Ravshanov

Mutaxassislik fanlari bo'yicha fan dasturi sillaboslarni keriy tajribasini o'rgangan holda transformatsiya qilish bo'yicha ishchi guruh:

Rais: M.E.Mo`minov

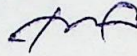
imzo

a`zo: B.Sh.Safarov

imzo

Kelishildi:

O`quv uslubiy boshqarma boshlig`i

dots.Sh.Muranov

O`quv ishlari bo`yicha prorektori

prof.A.Soleev

